

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1236/2023. számú ügyben
családtámogatást érintő hatósági eljárás elhúzódásával összefüggésben
(Előzmény ügy: AJB-3628/2022.)
(Kapcsolódó ügy: AJB-1238/2023., Előzmény ügy: AJB-3738/2022.)

Előadó: dr. Tóth Krisztina

Érintett szerv: Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatal

2023.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1236/2023. számú ügyben
(Előzmény ügy: AJB-3628/2022.)**

A vizsgálat megindítása

A hozzám forduló panaszosok a családtámogatási ellátást érintő ügyükben a Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatal (a továbbiakban: Kormányhivatal) Családtámogatási és Társadalombiztosítási Főosztályának (a továbbiakban: hatóság) elhúzódo eljárását sérelmezték.

A panaszbeadványok alapján felmerült a jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelményével, a tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal, valamint a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggő visszásság gyanúja, ezért az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése és 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A vizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése alapján megkerestem az eljáró hatóság vezetőjét, és a panaszolt ügyekre vonatkozóan tájékoztatást, illetve a rendelkezésre álló iratok másolatának megküldését kértem.

Az érintett alapvető jogok

- a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye: „*Magyarország független, demokratikus jogállam.*” (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés);
- a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „*Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.*” (Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés);
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.*” (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés).

Az alkalmazott jogszabályok

- a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Egyezmény);
- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.);
- a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.);
- a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Cst. Vhr.).

A megállapított tényállás

1. A panaszbeadványok ismertetése

Az AJB-1236/2023. számú ügyben a panaszos a gyermeke születését követően, 2022. június 1-jén családi pótlékot igényelt a hatóságtól. 2022. augusztus 4-én érdeklődött ügye állásáról, azt a választ kapta az ügyintézőtől, hogy a benyújtott kérelme megfelelő, az elbírálása folyamatban van. A panaszos sérelmezte, hogy a kérelmének elbírálása nem történt meg a panasz benyújtásáig, további információt pedig az ügyével kapcsolatban nem kapott a hatóságtól.

Az *AJB-1238/2023. számú ügyben* a panaszos a gyermekgondozást segítő ellátásáról (a továbbiakban: GYES) történő lemondását érintően fordult a hatósághoz. A panaszos a 2022. június 24-én benyújtott nyilatkozatában 2022. június 30-ával mondott le a számára megállapított és folyósított GYES-ről, hogy az ellátást a lemondás időpontját követően a férje tudja igényelni. A panaszos sérelmezte, hogy a határozat meghozatala késedelmesen történt, és addig a férje nem tudta igényelni az ellátást, így a gyermek után a család támogatást nem kapott.

2. A Kormányhivatal válaszána k ismertetése

Az *AJB-1236/2023. számú ügyben* a Kormányhivatal tájékoztatása szerint *a panaszos alappal sérelmezte, hogy az ügyében nem született határidőben döntés.* Az ombudsmani megkeresést követően, a panaszos 2022. június 7-én érkezett családi pótlék iránti kérelme alapján 2022. szeptember 21-én napján hozott döntést a hatóság, és állapította meg a panaszos kérelmének megfelelően az ellátást. A válasz szerint a döntés késedelmes kiadása a gázár-támogatási kérelmek számával, a családtámogatási ügyek hosszú ideje jelentős számával és az ebből adódó ügylátralekkel, az ügyek határidőben történő intézéséhez szükséges ügyintézői létszám hiányával, valamint informatikai problémákkal indokolható.

Az *AJB-1238/2023. számú ügy* kapcsán az egyedi ügyben folytatott hatósági eljárás mellett tájékoztatást kértem a Kormányhivatalnál folyamatban lévő, a családtámogatást érintő ügyek és ügyintézők számáról, a kérelmek átlagos ügyintézési idejéről is.

A hatóság főosztályvezetője a válaszában az egyedi ügy kapcsán kifejtette, hogy a panaszos 2022. június 24-én érkezett kérelme alapján 2022. szeptember 27-én hozott döntést a hatóság. A TÉBA szakrendszer hibája miatt azonban rossz megszüntető döntést kézbesítettek a panaszos részére, amely döntés visszavonását követően az ugyanaznap, 2022. szeptember 27-én kelt döntést megküldték a panaszosnak. A panaszos 2022. szeptember 1-jén módosított kérelmének megfelelően 2022. június 30-ával szüntette meg a hatóság a panaszos GYES ellátásának folyósítását. Ezt követő naptól a házastársa igényelte az ellátást a Honvédelmi Minisztériumtól, amely az ellátást a 2022. szeptember 28-án kelt döntésével 2022. augusztus 22-ig, a gyermek 3 éves koráig megállapította. A főosztályvezető kitért arra, hogy az *eljárás elhúzódása a nyári ügyintézési időszak, valamint a szakterület leterheltsége miatt* következett be. A megkeresés időpontjára a panaszos ügyében a szükséges intézkedéseket megtette a hatóság, és az ügyintézési határidő elmulasztása miatt az Ákr. 51. § b) pontja szerinti tízezer forint panaszos részére történő megfizetése iránt intézkedtek.

A főosztályvezető kifejtette, hogy a szakterületen – hasonlóan több más kormányhivatali szakterülethez – hosszabb ideje *létszámhiánnyal és a megfelelő képességű jelöltek hiányával küzdenek*, jelenleg 5 álláshely betöltetlen (az engedélyezett létszám: 21 fő). 2022 tavaszáig *jelentős volt a fluktuáció, két év alatt 10 munkavállaló távozott.* A gázár támogatási kérelmek, illetve az SZJA visszatérítés miatt kiemelt kormányzati jelentőségű többletfeladatok és a veszélyhelyzeti intézkedések hozzájárultak a szakterület leterheltségéhez, valamint az átlagos ügyintézési idő meghosszabbodásához. A kérelmek és a bejövő iratok száma 3000 feletti, az átlagos ügyintézési idő az ügyek jellegétől függően 60-100 nap. A panaszok elkerülése érdekében az ellátások megállapításával kapcsolatos ügyeket előresorolták az adminisztratív jellegű feladatok terhére, és valamennyi kormányablakot bevonták a kapcsolódó ügyfélfogadási feladatokba. A szakterületét érintően a Kormányhivatal főispánja intézkedési tervet hagyott jóvá 2022. november 3-án az ügyintézési idő csökkentése érdekében, amely egyrészt azonnali adminisztratív lépéseket írt elő, másrészt a Kormányhivatal más szakterületeiről erőforrás átcsoportosításról rendelkezett. Az intézkedés hatására két ütemben 11 fő kormánytisztviselő segíti a feladatellátást, amely a betanítást követően az ügyintézői létszám 50 %-os emelését eredményezi. A tájékoztatás szerint a megtett intézkedésekkel és a szakterület megerősítésével tudják a családtámogatási szakterület leterheltségét enyhíteni.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint a hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A Cst. Vhr. 1/A. § (1) bekezdése szerint a Kormány családtámogatási ügyekben eljáró hatóságként a fővárosi és vármegyei kormányhivatalt jelöli ki. A Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatal, mint közigazgatási szerv az Ajbt. 18. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatóságnak minősül, ezért a tevékenységének vizsgálatára a hatásköröm egyértelműen kiterjed.

II. Az érintett alapvető jogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az ombudsman következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amely ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”*. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi éllal azt mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”*

Ha összevetjük Alaptörvénynek a jelentésben érintett egyes cikkeit a korábbi Alkotmány azonos tárgykörű rendelkezéseiben foglaltakkal, akkor azokban nem hoz olyan érdemi változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így pedig az elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által

mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozatai indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában kimondta, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírósági gyakorlat továbbra is relevánsnak tekintendő. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek*, működésüket tekintve *kiszámíthatóak és előreláthatóak* legyenek a norma címzettjei számára. Az irányadó alkotmánybírósági tézis szerint a jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a *jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között* fejtik ki tevékenységüket.

2. Az Alaptörvény XXIV. cikke kinyilvánítja a *tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot*. Az Alaptörvény XXIV. cikkének (1) bekezdése szerint ugyanis mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet arra, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van. Irányadó alkotmánybírósági tézis, hogy a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. A közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik, a jogkorlátozásra adott felhatalmazást pedig törvényi szinten pontosan kell meghatározni. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az Alkotmánybíróság a 72/1995. (XII. 15.) AB határozatban kifejtette, hogy a közigazgatási eljárásban az ügyintézési határidők betartásának garanciális jelentősége van. Az ügyfél közigazgatási határozathozatalra vonatkozó joga nem tehető függővé attól, hogy a közigazgatási szerv milyen időpontban hajlandó dönteni a hatáskörébe utalt ügyben. A közigazgatásnak ugyanis alkotmányos kötelessége, hogy a hatáskörébe utalt ügyben, az erre megszabott idő alatt érdemi döntést hozzon. A közigazgatási eljárás nem nélkülözheti a kötelező ügyintézési határidőket. Az 5/2017. (III. 10.) AB határozatban foglaltak szerint a hatósági eljárás méltányosságának, illetve tisztességének alapvető feltétele, hogy a közigazgatási hatóságok a rájuk irányadó jogszabályi határidőket betartsák.

3. A *gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát* az Alaptörvény XVI. cikkének (1) bekezdése deklarálja. A gyermeket szűk kivételtől eltérően minden olyan alapjog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével – az életkorával szorosan összefüggő belátási képességéből adódó korlátok mellett – képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az

intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.

A *Gyermejközi Egyezmény* ratifikálásával Magyarország nemzetközi kötelezettséget vállalt arra, hogy érvényesíti a gyermekek alapvető jogait és gyakorlatban alkalmazza az Egyezmény előírásait. Az Egyezmény 3. cikke rögzíti az egyik legáltalánosabb alapelvet, a gyermekek minden felett álló érdekének figyelembevételét. Ez az elv egyaránt vonatkozik a jogalkalmazókra és a törvényhozó szervekre, hogy a gyermekeket érintő döntéseikben elsősorban ezt az elvet tartásuk szem előtt. Az Egyezmény 26. cikke szerint az Egyezményben részes államok elismerik minden gyermeknek a szociális biztonság, így a társadalombiztosítás juttatásaihoz való jogát, és megteszik a szükséges intézkedéseket arra, hogy hazai jogszabályaiknak megfelelően biztosítsák e jog teljes megvalósulását. A juttatásokat, amennyiben szükségesek, a gyermek és az eltartásáért felelős személyek anyagi erőforrásainak és helyzetének, valamint a gyermek által vagy nevében a juttatás elnyerésére előterjesztett kérelemre vonatkozó bármely más megfontolás alapján kell engedélyezni. Az Egyezmény 27. cikke rögzíti, hogy minden gyermeknek joga van olyan életszínvonalhoz, ami lehetővé teszi a testi, szellemi, lelki, erkölcsi és társadalmi fejlődését. Elsősorban a szülők, a gyermekért felelős más személyek alapvető feladata, hogy lehetőségeik, anyagi eszközeik határai közt biztosítsák a gyermek fejlődéséhez szükséges életkörülményeket. A részes államok az adott ország körülményeit és a rendelkezésre álló eszközöket figyelembe véve, megfelelő intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy a szülőt és a gyermek más gondviselőit segítsék e jog érvényesítésében, és szükség esetén anyagi segítséget nyújtanak.

III. Az ügy érdeme tekintetében

A családtámogatás körébe tartozó ellátásokat a Cst. 5. §-a határozza meg, amelyek a következők: családi pótlék (nevelési ellátás, iskoláztatási támogatás), gyermekgondozási támogatás (GYES, gyermeknevelési támogatás) és az anyasági támogatás. Ezek közül a vizsgált ügyek tárgyát képező családi pótlék és GYES havi rendszerességgel járó ellátások, a családi pótlék a gyermek nevelésével, iskoláztatásával járó költségekhez nyújtott támogatási forma, a GYES a gyermek gondozására tekintettel járó ellátás. Az ellátások igénylésével kapcsolatos eljárásokra, mint hatósági eljárásokra, az Ákr. szabályai az irányadók.

A vizsgált hatósági eljárásokkal kapcsolatban kiemelendő az Ákr. 2. § (2) bekezdés c) pontja, amely az alapelvek között rögzíti, hogy a hatóság a hatásköre gyakorlása során a jogszabályban meghatározott határidőn belül, észszerű időben jár el. Az Ákr. 4. §-ában kifejtett alapelv szerint a hatóság a hatékonyság érdekében úgy szervezi meg a tevékenységét, hogy az az eljárás valamennyi résztvevőjének a legkevesebb költséget okozza, és – a tényállás tisztázására vonatkozó követelmények sérelme nélkül, a fejlett technológiák alkalmazásával – az eljárás a lehető leggyorsabban lezárható legyen. Az Ákr. Indokolásában is rámutat a jogalkotó, hogy a törvényi alapelvek az Alaptörvény XXIV. cikkében megfogalmazott jó közigazgatáshoz való jog és a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog konkrét törvényi szintű és részletezettségű meghatározásai. Továbbá kifejti, hogy az Alaptörvény XXIV. cikke mindenkinek garantálja, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék. Emellett az ügyfeleknek és a végrehajtó hatalomnak egyaránt az az alapvető elvárása a közigazgatási hatósági eljárásokkal szemben, hogy azokban a lehető leggyorsabban végleges döntés születhessen.

Az ügyintézési határidőket az Ákr. 50. §-a szabályozza, amely szerint, ha törvény eltérően nem rendelkezik, az ügyintézési határidő az eljárás megindulásának napján kezdődik. Az Ákr. 2023. január 1-től hatályos 37. § (2) bekezdése rögzíti, hogy az eljárás a kérelemnek az eljáró hatósághoz történő megérkezésének időpontjában indul. A vizsgált ügyek intézésekor, 2022 júniusában az Ákr. hatályos szabályozása szerint az eljárás megindulásának napja a kérelemnek az eljáró hatósághoz történő megérkezését követő nap. Az ügyintézési határidő automatikus döntéshozatal esetén huszonnégy óra, sommás eljárásban nyolc nap, teljes

eljárásban hatvan nap. Az ügyintézési határidőn belül a döntés közlése iránt is intézkedni kell. Az ügyintézési határidő tehát az az időintervallum, amelyen belül a hatóságnak az eljárást lezáró döntését meg kell hoznia és döntése közlése iránt intézkednie kell, vagyis az eljárás megindulásától annak befejezéséig terjedő időtartam.¹

Az Ákr. 41. § (1) bekezdése szerint akkor van helye sommás eljárásnak, ha a hiánytalanul előterjesztett kérelem és mellékletei, valamint a hatóság rendelkezésére álló adatok alapján a tényállás tisztázott és nincs ellenérdekű ügyfél. A sommás eljárásban tehát – ha a kérelem benyújtásakor minden, a döntéshez szükséges bizonyíték rendelkezésre áll és nincs ellenérdekű ügyfél – a hatóságnak legkésőbb nyolc napon belül kell döntést hoznia. Ahogy azt a törvény Kommentárja² is kifejti, gyakori probléma lehet, hogy a nagy ügymennyiséget intéző hatóságnál nincs megfelelő emberi erőforrás-kapacitás. Ezt azonban az Ákr. nem teszi „kimentési okká”, vagyis erre hivatkozva nem lehet felmentést kapni a sommás ügyintézés alól.

A törvény szankciót fűz az ügyintézési határidő túllépéséhez. Az Ákr. 51. §-a szerint, ha a hatóság határidőben nem intézkedik az Ákr. 43. § (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározottokról³, az ügyintézési határidőt túllépi, vagy az automatikus döntéshozatal, vagy a sommás eljárás szabályait indokolatlanul mellőzi, az eljárás lefolytatásáért fizetendő illetéknek vagy díjnak megfelelő összeget, ennek hiányában tízezer forintot köteles megfizetni a kérelmező ügyfélnek, aki mentesül az eljárási költségek megfizetése alól is.

A vizsgálatom tárgyát képező ügyekben – tekintve, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a tényállás tisztázott volt, ellenérdekű fél hiányában – a hatóság sommás eljárásban bírálta el a kérelmeket, amelynek ügyintézési határideje nyolc nap. Az AJB-1236/2023. számú ügyben a 2022. június 1-jén kelt, a hatóságnál 2022. június 7-én érkeztetett családi pótlék iránti igénylés alapján a megkeresésemet követően, 2022. szeptember 21-én született döntés. Az AJB-1238/2023. számú ügyben a 2022. június 24-én a hatósághoz érkezett GYES ellátást megszüntető kérelem kapcsán 2022. szeptember 27-én hozott döntést a hatóság. Tehát mindkét esetben a jogszabályban rögzített nyolc napos ügyintézési határidőt többszörösen túllépve született döntés.

Az AJB-1238/2023. számú ügyben a hatóság gondoskodott az ügyintézési határidő túllépése miatt az Ákr. 51. §-a alapján az ügyfélnek járó tízezer forint megfizetéséről, az AJB-1236/2023. számú ügyben a rendelkezésemre álló adatok és iratok szerint ez nem történt meg. Ugyanakkor a vizsgálatom ideje alatt a hatóság e mulasztását pótolta, intézkedett a panaszosnak járó összeg megfizetéséről, így a mulasztással összefüggésben külön intézkedést nem teszek.

A Kormányhivatal elismerte az ügyintézés késedelmét, annak okaként a szakterület leterheltségét, az intézendő ügyek jelentős számát, az ehhez szükséges szakképzett ügyintézők hiányát jelölte meg. *A további tájékoztatásból megállapítható, hogy a vizsgált ügyekben is feltárt ügyintézési határidő jelentős túllépése nem tekinthető egyedi esetnek vagy kizárólag a konkrét ügyekben felmerülő mulasztásnak.* A Kormányhivatal érintett szakterületének egészére jellemző a jogszabályi határidők túllépése, a tájékoztatás szerint az átlagos ügyintézési idő 60-100 nap közötti az ügyek jellegétől függően. A Kormányhivatal a rendszerszintű problémát felismerve intézkedési tervet dolgozott ki a családtámogatási szakterület leterheltségének enyhítése, illetve a hatósági ügyek határidőben történő elbírálása érdekében.

Figyelembe véve a határidőben történő eljárás akadályaként megjelölt körülményeket, és méltányolva a Kormányhivatal által megtett intézkedéseket, fontosnak tartom kiemelni – az alkotmánybírói gyakorlatra és a fentebb ismertetett Ákr. által rögzített garanciális alapelvekre figyelemmel –, hogy az alapjogi visszásság megállapításánál a késedelem okaként

¹ Lásd Nagykommentár az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényhez, 50. § (szerk.: Barabás Gergely / Baranyi Bertold / Fazekas Marianna)

² Lásd Nagykommentár az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényhez, 39. §

³ Az Ákr. 43. § (1) bekezdés a) és b) pontja alapján a hatóság az eljárás megindításától számított nyolc napon belül a kérelmet visszautasítja, az eljárást megszünteti vagy érdemben dönt, a beadvány elintézését függőben tartja, vagy az eljárás felfüggesztése vagy szünetelése iránt intézkedik.

megjelölt körülmények nem szolgálhatnak kimentésül. Az Alaptörvény XXIV. cikke rögzíti a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot, amelynek részjogosítványa az észszerű határidőben meghozott döntéshez való jog. Az alkotmánybírói gyakorlat szerint a tisztességes hatósági eljárás követelménye egyetlen hatósági eljárásban sem sérülhet. A jogbiztonság követelménye pedig feltételezi, hogy a közhatalommal rendelkező szervek tevékenysége a jog által szabályozott és kiszámítható, amelybe beletartozik az eljárási határidők betartása is.

Mindezek alapján megállapítom, hogy az eljáró hatóság a jogszabályban rögzített ügyintézési határidőt túllépve jelentős késedelemmel járt el és hozott döntést a panaszosok kérelme alapján, amivel a panaszosok tisztességes hatósági eljáráshoz való jogával összefüggő visszásságot okozott. Megállapítható továbbá az is, hogy az eljáró hatóság a családtámogatási ügyek hatósági intézésében tapasztalható – a szakterület egészét érintő – késedelme alkalmas arra, hogy a jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot idézzen elő.

A gyermekek jogainak védelméért külön is felelős ombudsmanként a vizsgálat kapcsán fontosnak tartom kiemelni azt is, hogy a családtámogatási ellátások – így a vizsgált ügyekben a családi pótlék és GYES ellátás – juttatásának a célja a családok anyagi biztonságának elősegítése, a gyermeknevelés támogatása. Az Egyezményhez való csatlakozásával nemzetközi kötelezettséget vállalt arra nézve Magyarország, hogy a körülményekhez és a lehetőségekhez mérten megfelelő intézkedésekkel, juttatásokkal, anyagi támogatással segíti a szülőket. Mindezt annak érdekében, hogy biztosíthassák a gyermekük számára a fejlődéshez megfelelő körülményeket, és így elősegítse az állam a gyermeket megillető szociális biztonsághoz és megfelelő életszínvonalhoz való jog érvényesülését. A Cst. az alapelvek között rögzíti, hogy a gyermek gondozásához, neveléséhez nyújtott ellátás célja a gyermek egészséges, harmonikus fejlődésének, testi, szellemi, erkölcsi gyarapodásának kiteljesítése. Az ellátások tehát a gyermekre tekintettel, a gyermek jogán járnak a családnak. A gyermek és a család ellátatlanságának elkerülése érdekében ezért kiemelten fontos a családtámogatással kapcsolatos hatósági eljárásokban a határidőben történő, gyors és hatékony ügyintézés biztosítása.

Mindezekre figyelemmel megállapítom, hogy a gyermek jogán járó és a gyermek érdekét szolgáló családtámogatási ellátások megállapításával kapcsolatos hatósági ügyintézés jelentős elhúzódása, és ebből következően a gyermek esetleges ellátatlan helyzete alkalmas arra, hogy a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggő visszásságot okozzon, a jogsérelem bekövetkeztének közvetlen és azonnali veszélyét hordozza magában.

Intézkedéseim

A jelentésemben feltárt alapvető joggal összefüggő visszásság orvoslása és jövőbeni megelőzése érdekében az Ajbt. 32. §-a alapján

- 1) felkérem a Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatal Családtámogatási és Társadalombiztosítási Főosztályának vezetőjét, hogy a jövőben eljárásaik során fordítsanak kiemelt figyelmet az Ákr. ügyintézési határidőre vonatkozó garanciális szabályainak betartására, valamint az ügyintézési határidő túllépésére tekintettel az Ákr. 51. §-a szerinti jogszabályi kötelezettség teljesítésére;
- 2) felkérem a Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatalt vezető főispánt, hogy vizsgálja meg, hogy a családtámogatási szakterületen az ügyintézési határidők betartása érdekében elfogadott intézkedési terv eredményesnek bizonyult-e, és ez alapján tegye meg az esetlegesen szükséges további intézkedéseket a jogszabályi határidőben történő hatósági ügyintézés biztosítására.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos